

Geschiedenis Graaf van Solmsweg 55

Afb. 1 Graaf van Solmsweg 55 met links de bijbehorende garage
(foto Bertie Geerts, oktober 2015).

In dit artikel beschrijft Bertie Geerts de geschiedenis van een van de panden en perceel aan de Graaf van Solmsweg in Engelen. Hij bestudeert al vele jaren de kadastrale leggers van de huizen en boerderijen in Engelen. Op deze manier verzamelt hij een schat aan gegevens, die ons meer leert van de historie van het dorp aan de Dieze.

Hij informeert ons eerst over het ontstaan van het kadaster in het algemeen en gaat dan in op de geschiedenis van het perceel.

De oorsprong van het kadaster is aan het einde van de achttiende eeuw in Frankrijk. De regering van de koning en de macht van de adel en de geestelijkheid zijn voorbij en de politieke macht is in handen van de burgers. Onder de leus: *liberté, égalité, fraternité* werd een nieuwe samenleving opgezet, die was gebaseerd op vrijheid, wettelijke gelijkheid en broederschap. De Franse republiek bestond vanaf 1792 tot de kroning van Napoleon tot keizer in 1804.

Het idealisme van de Franse Revolutie bereikte ook Nederland. Vanaf de tweede helft van de achttiende eeuw zette een democratische beweging, de patriotten, zich af tegen de alleenheerschappij van stadhouder Willem V. Echter, de overname mislukte en de patriotten trokken naar Frankrijk om zich vervolgens bij het leger van de Franse troepen aan te sluiten. Samen veroverden zij Nederland, waarna de Bataafse Republiek ontstond. Om de Franse soldaten behulpzaam te zijn bij het vinden van hun inkwartieradres, werden aan de huizen nummers toegewezen.

De Bataafse Republiek bleef zelfstandig tot het jaar dat

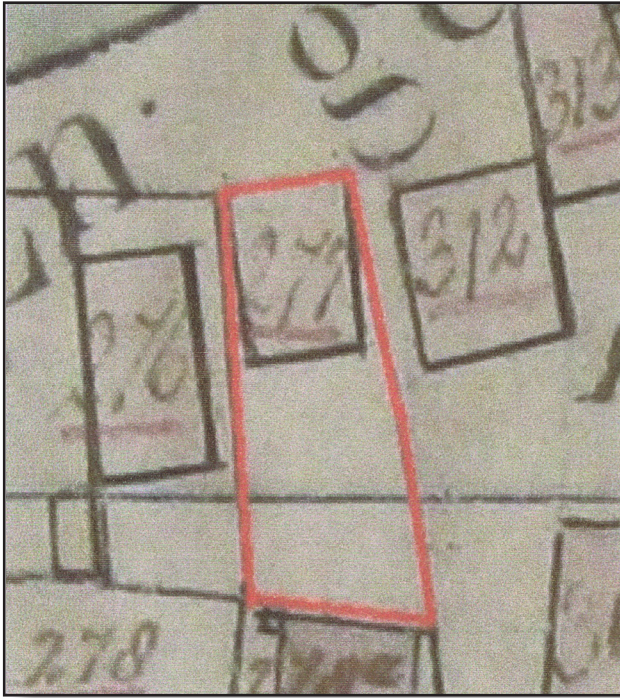
keizer Napoleon zijn broer Lodewijk tot koning van Holland verhef (1806). In 1810 deed die echter weer afstand van de troon en werd de Nederlandse republiek ingelijfd bij het Franse keizerrijk. Het gevolg was echter wel dat in Nederland de meeste Franse wetten werden overgenomen, waaronder de invoering van de grondbelasting. Om een redelijke grondslag te krijgen, die de heffing kon onderbouwen, werd begonnen met het opmeten, schatten en tenaamstellen van grondeigendom, met andere woorden: het kadaster deed zijn intrede.

Na de val van Napoleon in 1813 kwam het opmeetwerk enkele jaren stil te liggen.

Koning Willem I had echter geld nodig en bij wet van 11 februari 1816 besloot hij de kadastrale werkzaamheden weer voort te zetten. Uiteindelijk werd in 1832 het kadaster in Nederland officieel ingevoerd.

Kadastrale leggers

De kadastrale leggers bevatten een schat aan informatie. Alle eigenaren van de percelen worden daarin genoemd en bovendien wordt in de leggers bij iedere verkoop ver-

Afb. 2 Detail kadasterkaart 1828. Het bedoelde perceel is rood omlijnd.

2

wezen naar het zogenaamde hypotheekregister. In dit register zijn de notariële koopakten van het desbetreffende perceel opgenomen – van 1832 tot heden – en tot het jaar 1974 zijn deze openbaar te raadplegen. In veel gevallen staat in de koopakte een verwijzing naar een eerdere (voorlaatste) notariële koopakte. In sommige gevallen kan men daarmee terug tot een akte, die in het midden van de achttiende eeuw is opgemaakt.

Met de invoering van het kadaster zijn ook zogenaamde kadasterkaarten, hulpkaarten en veldwerkkarten vervaardigd. Deze kaarten zijn dikwijls (nog) bewaard gebleven en sinds kort gedigitaliseerd. Op de kaarten worden de bebouwingen en perceelsnummers weergegeven.

Het perceelsnummer verandert (altijd in een hoger nummer) als er aan het perceel iets wijzigt, bijvoorbeeld nieuw- of aanbouw.

De kadastrale leggers, kaarten en het hypotheekregister bevinden zich in het archief van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) te 's-Hertogenbosch en zijn openbaar te raadplegen.

Graaf van Solmsweg 55

Door gebruik te maken van bovengenoemd archief is een kadastraal onderzoek verricht naar het perceel Graaf van Solmsweg 55. Aan de hand van de gegevens van de Burgerlijke Stand en het bevolkingsregister zijn daarin de bewoners meegenomen. Dankzij de gastvrije en enthousiaste eigenaren en bewoners Wilco en Marianne Evers kon ook de bouwgeschiedenis na 1950 worden vastgelegd.

De oudste gegevens, die tot nu toe bekend zijn, betref-

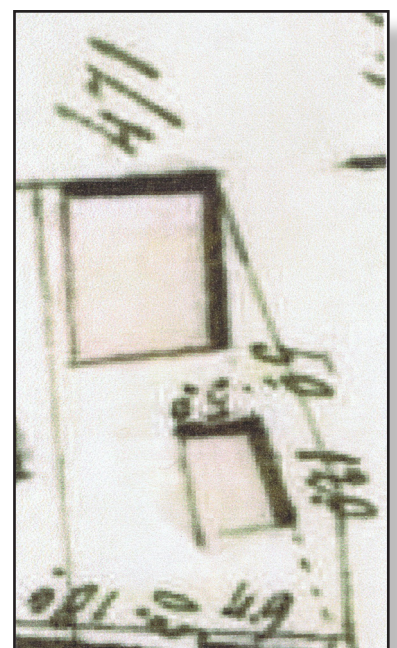
fende bebouwing op het perceel Graaf van Solmsweg 55 dateren van omstreeks 1825. Het perceel staat dan bekend onder sectie E nummer 277, omschreven als huis en erf, groot 345 m² (afb. 2). Eigenaar is de in Engelen woonachtige landbouwer Gerrit Vermaren.

Gerrit Vermaren (zijn naam zou later verbasteren naar Van Maaren) werd geboren te Lith op 2 februari 1792 en trouwde in mei 1822 te Engelen met Huiberdina Murray. Gerrit oefende het beroep van landbouwer en metselaar uit. Van Maaren woonde voor zijn huwelijk niet in Engelen. Huiberdina Murray was wel woonachtig in Engelen, maar op een ander adres. Dat betekent dat zij na hun huwelijk het perceel moeten hebben aangekocht. In ieder geval vóór 1825 (bevolkingsregister). In 1821 woonde er een familie Kempenaars op het adres (bevolkingsregister) en wellicht waren zij tevens eigenaar. Helaas ontbreekt de verwijzing naar een eerdere koopakte waardoor de exacte datum van aankoop (nog) niet bekend is. Uit het huwelijk van Gerrit en Huiberdina werden vier kinderen geboren. Drie ervan overleden vroegtijdig. Dochter Johanna (*1829) redt het wel, maar haar moeder Huiberdina Murray overlijdt een paar weken na haar geboorte. Vijf maanden later hertrouwt Gerrit van Maaren met Gertrudis van de Wijngaart. Uit dit huwelijk werden nog drie kinderen geboren. Wederom zouden twee van hen het niet redden. Zoon Hubertus van Maaren (*1831) redde het wel. Met zijn halfzus Johanna maakte hij deel uit van het gezin.

In 1838 liet Gerrit van Maaren achter zijn pand een schuur bouwen (afb. 3). Het perceelsnummer werd opgehoogd naar 471 en omschreven als huis, schuur en erf. De oppervlakte van het perceel bleef gelijk (345 m²).

Zwarte dag

10 maart 1862 staat voor Engelen bekend als een zwarte dag. Een paar huizen verderop (huidige Dorpstraat) breekt brand uit. Een brand die in totaal tien huizen zou verwoesten. Ook het pand Graaf van Solmsweg 55 viel ten prooi aan deze brand. Volgens een opgemaakt proces verbaal was het huis verzekerd voor f 1000,- en werden de overgebleven stenen begroot op f 125,- De schade

Afb. 3 Detail van een zogenaamde hulpkaart uit 1838. Na de bouw van de schuur (onder) werd het perceelsnummer opgehoogd naar 471.

Afb. 6 Graaf van Solmsweg 55 omstreeks 1957. Links is nog een gedeelte van de voormalige smederij zichtbaar (foto archief familie Evers-Dielissen).

(deels zichtbaar op afb. 6) afbrandde en men bang was hetzelfde lot te ondergaan als honderd jaar eerder. Gelukkig bleef dit hen bespaard.

In 1964 werd tussen de kinderen van Van Maaren overeen gekomen, dat Sjaan en Jo het perceel, dan opnieuw ingemeten als perceelsnummer 1532 en bekend als Diezekant 23, op hun naam mochten schrijven. Later besloten zij het enigszins verwaarloosde pand te renoveren. Zo werd in 1968 de verzwakte linker zijmuur versterkt door er een nieuwe muur voor te plaatsen. Ook werden de ramen en deur in de voorgevel aangepast. Tussentijds werden uit het huwelijk van Sjaan en Jo vijf kinderen geboren, zodat er in die tijd negen personen in het pand woonachtig waren. De opgroeiende kinderen kregen later een eigen kamer op de voormalige hooizolder. Zo kon de huiskamer vergroot worden door de achtergelegen verlaten slaapkamer erbij te trekken. In 1980 trouwde dochter Marianne Dielissen met Wilco Evers. Evenals haar ouders destijds, trokken ook Wilco en Marianne na hun huwelijk in het pand. En ook zij kregen de kans het perceel aan te kopen. Dat gebeurde in 1994.

Thans zijn zij nog steeds woonachtig in het pand. Van alle huidige perceelseigenaren in Engelen zijn zij het, die een perceel het langst in de familie wisten te behouden. Dat is nu al bijna 200 jaar en dat is best bijzonder te noemen. Of een volgende generatie klaar staat om deze 'traditie' voort te zetten, Wilco en Marianne hebben drie dochters, is thans nog onzeker.

Bertie Geerts

Angrisa

HEEMKUNDEKRING ENGELEN

Secretariaat
Lambertusstraat 17
5221 BB Engelen
E info@angrisa.nl
I www.angrisa.nl

Column

Fietsen

Met het jaar loopt Engelen 1200 ten einde. Petje af! Engelen stond positief in de schijnwerpers. Tegenover aflopende tradities verschenen nieuwe initiatieven. Het blijft de moeite waard hier te wonen. Dit nummer getuigt ervan: sommige familienamen zijn al generaties lang met ons dorp vergroeid. Om die vaste kern van verstokte Engelenaren heen heeft zich een stevige mantel gevormd die het dorpsgevoel ondersteunt. Daardoor heeft Engelen een eigen dorpsgezicht behouden binnen het grote Bossche geheel.

Onlangs fietste ik, van mijn werk komend, naar huis. Ik ga dan altijd over de Graaf van Solmsweg, dus nog een stukje over de oude Engelenweg. Die liep indertijd ononderbroken (er lag alleen een houten bruggetje over de Bossche Sloot) door vanaf de gashouder bij de Veemarkt langs de Dieze, waar verschillende woonboten lagen, en o.a. langs het bedrijf van Huiskes. Daar brachten we als jongens van de Aloysius-school in de Kempenlandstraat op het Zand oud papier heen met een bolderkar en kregen er een paar cent de kilo voor. Dat was rond 1960. Nog wat jaren eerder fietste mijn moeder op de vrije woensdagmiddagen, als het mooi weer was, met mijn broertje en mij naar Engelen naar het pontje; dat voer toen tussen de Henriëttewaard en, zeg maar even voor het gemak, Joost Bor. We speelden daar en mochten soms mee met de pont, die door de veerman met een grijper langs een kabel naar de overkant werd getrokken. We mochten hem soms helpen trekken. Later werd er een motor op geïnstalleerd en daarmee was de grootste lol er voor ons vanaf.

Ik fietste dus naar huis en toen ik, na het passeren van het viaduct van de Maasroute rechts de Dieze en links de Engelterschans en de eerste huizen zag liggen, moest ik denken aan de dichtregel Denkend aan Holland zie ik brede rivieren traag

Denkend aan Engelen zag ik de Dieze en boten langzaam sluisop- en afwaarts gaan. Wat kan er zoal bij je opkomen, denkend aan ons dorp! Ik wens ook u voor 2016 vele warme Engelenmijmeringen.

Wilton Desmense